

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року №384
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 05 червня 2013 року №683)

Форма № Н – 3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

**ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

підготовки бакалавр

напряму 6.080101 «Геодезія, картографія та землеустрій»

(Шифр за ОПП 1. 11)

Харків
ХНУМГ
2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Харківським національним університетом міського господарства
імені О. М. Бекетова

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: ст. викладач С. І. Штефан

Обговорено та рекомендовано до затвердження методичною комісією
вищого навчального закладу за напрямом підготовки 8.080101 «Геодезія,
картографія та землеустрій».

Протокол від № 2 «16» вересня 2013 року.

Вступ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Економічна теорія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму спеціальності 6.080101 – «Геодезія, картографія та землеустрій».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем; економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринкових перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.

Міждисциплінарні зв'язки:

Історія України

Правознавство

Фінансово-економічна діяльність

Інвестиційний аналіз

Організація і управління виробництвом

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.
2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки.
3. Теоретичні основи макроекономіки.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. *Метою* викладання навчальної дисципліни «Економічна теорія» є набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

1.2. Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Економічна теорія» є: використовуючи знання про структуру функціонування суспільства, основні тенденції розвитку цивілізації, на основі логічного аналізу:

- аналізувати і прогнозувати соціально значущі проблеми, процеси, факти і явища суспільного та духовного життя;
- обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію;
- застосувати одержані економічні знання при вирішенні професійних завдань;
- проводити діагностику соціально-психологічної ситуації в колективі.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- соціально-економічні відносини у суспільстві та їх особливості у різних економічних системах;
- причинно-наслідкові зв'язки, які відображають економічні закони: грошового обігу, попиту та пропозиції, вартості та інші;

- виробництво, розподіл та перерозподіл вартості, роль ринку та держави у цих процесах;
- бізнес-процеси підприємства;
- особливості економічних відносин між державами, шляхи ефективного використання ресурсів;
- моделі розвитку ринкової економіки;
- напрями реформування соціально-економічних відносин в Україні;

вміти :

- ураховувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності;
- формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо конкурентного середовища підприємства;
- оцінювати альтернативну вартість ресурсів, що використовуються в процесі виробництва;
- аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з майбутньою практичною діяльністю;
- виявляти проблеми та слабкі місця бізнес-процесів підприємства і надавати пропозиції з їх вдосконалення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години / 2 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені

Тема 1. Вступ до економічної теорії.

Предмет і функції економічної теорії. Структура курсу, характеристика макро- і мікроекономічного рівнів аналізу. Економічні категорії і закони. Характеристика етапів розвитку економічної теорії. Загальнонаукові і спеціальні методи пізнання соціально-економічних процесів. Основні цілі економічної політики.

Тема 2. Соціально-економічна ефективність раціонального використання економічних ресурсів.

Характеристика економічних ресурсів, проблема їх обмеженості. Умови побудови і аналіз кривої виробничих можливостей. Альтернативна вартість ресурсів як критерій соціально-економічної ефективності їх використання. Вирішення основного економічного протиріччя.

Тема 3. Економічна система: поняття та основні типи. Власність та її роль в економічному розвитку суспільства.

Матеріальні основи розвитку і особливості сучасної цивілізації. Сутність і характеристика структурних елементів економічної системи. Типи економічних систем, їх основні риси. Власність як економічна категорія, типи, форми і види власності. Новітні тенденції у розвитку відносин власності.

Тема 4. Особливості переходу від директивно-планової до ринкової економіки.

Класифікація країн, що розвиваються. Об'єктивна необхідність і реальні можливості переходу України від планової (адміністративно-командної) до ринкової економіки. Зміст економічних перетворень в Україні. Шляхи трансформування економіки. Роль держави в умовах перехідної економіки.

Тема 5. Фактори, процес і результати виробництва.

Процес суспільного виробництва, його фактори. Натуральне і товарне господарство: сутність і основні риси. Товар і його властивості. Теорії вартості. Показники соціально-економічної ефективності виробництва.

Тема 6. Економічні потреби, їх сутність і класифікація.

Сутність і класифікація економічних потреб. Закон зростання потреб. Особливості розвитку економічних потреб. Взаємозв'язок потреб, попиту і виробництва. Економічні інтереси та їх класифікація. Особливості реалізації інтересів у ринковій та адміністративно-командній економіці.

Змістовний модуль 2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки

Тема 7. Попит та пропозиція.

Мікроекономічний рівень господарювання і форми його організації. Попит та пропозиція – основні категорії ринку. Попит, закон попиту, дія нецінових факторів. Пропозиція, закон пропозиції та фактори, що на неї впливають. Характеристика кривих попиту та пропозиції. Еластичність попиту і пропозиції. Розрахунок коефіцієнту еластичності попиту по ціні, доходу та перехресної еластичності. Нецінові фактори, які впливають на еластичність попиту і пропозиції. Ринкова рівновага і проблема її сталості. Фактори і методи ринкового ціноутворення.

Тема 8. Взаємозв'язок потреб і споживання. Раціональний споживчий вибір та формування ринкового попиту.

Домогосподарства як суб'єкт ринку, характеристика їх основних функцій. Теорія раціонального вибору. Гранична і загальна корисність блага. Ординалістський та кардиналістський підходи до визначення корисності продукту. Закони Госсена. Закон спадної корисності блага. Рівновага споживача. Бюджетне та цінове обмеження споживання домогосподарств. Крива і карта байдужості. Оптимум споживача.

Тема 9. Теорія фірми та ринкова пропозиція. Витрати виробництва і прибуток.

Теорія фірми: сутність та основні положення. Функція виробництва. Ізокванта і ізокошта. Рівновага виробника. Витрати виробництва і їх класифікація. Характеристика витрат у короткостроковому і довгостроковому періодах, їх графічний аналіз. Бухгалтерський і економічний підходи до визначення прибутку. Розрахунок норму прибутку. Визначення ефективності використання факторів виробництва. Ціна: сутність, види і функції.

Тема 10. Теорія ринкових структур. Ринок факторів виробництва і розподіл доходів.

Ринкова структура, характеристика основних типів. Сутність досконалої і недосконалої конкуренції. Роль держави у створенні конкурентного середовища. Загальні особливості ресурсних ринків. Роль домогосподарств у постачанні ресурсів виробництва. Формування і класифікація доходів домогосподарств. Проблема нерівності у розподіленні доходів. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині. Аналіз кривої «доходи – видатки».

Тема 11. Мікроекономіка суспільного сектору.

Суспільні блага. Зовнішні ефекти і зовнішні видатки. Роль держави у розвитку суспільного сектору економіки. Оптимізація суспільного вибору. Економічна оцінка суспільних проектів. Максимізація суспільного добробуту.

Змістовний модуль 3. Теоретичні основи макроекономіки

Тема 12. Макроекономічний рівень господарювання. Основні макроекономічні показники.

Особливості макроекономічного аналізу. Характеристика систем виміру господарювання на макrorівні. Переваги Системи національних рахунків (СНР). Характеристика видів ВВП. Методика розрахунку основних макроекономічних показників в СНР.

Тема 13. Зайнятість, безробіття й інфляція.

Макроекономічна нестабільність. Проблема циклічності ринкової економіки. Види економічних циклів. Ринок праці, проблема зайнятості. Безробіття, його види. Засоби виміру рівнів зайнятості і безробіття. Закон Оукена і економічні втрати від циклічного безробіття. Сутність інфляції, її види. Соціально-економічні наслідки неконтрольованої інфляції. Стагфляція. Вимірювання темпів інфляції.

Тема 14. Сукупний попит та його регулювання. Сукупна пропозиція та її динаміка.

Сукупний попит, характеристика факторів, які впливають на рівень цін. Зміна сукупного попиту під впливом нецінових факторів. Крива сукупної пропозиції: характеристика кейнсіанського, висхідного та класичного відрізків. Вплив нецінових факторів на сукупну пропозицію. Макроекономічна рівновага на різних фазах економічного циклу.

Тема 15. Фіскальна політика. Бюджетний дефіцит і державний борг.

Сутність і інструменти фіскальної політики держави. Структура державного бюджету. Види фіскальної політики. Особливості стимулюючої і стримуючої фіскальної політики. Податки і їх класифікація. Функції податків. Крива Лаффера. Оподатковування як елемент фіскальної політики. Основні теорії державного бюджету. Види бюджету. Проблема бюджетного дефіциту. Сутність і види державного боргу.

Тема 16. Економічне зростання та його чинники.

Економічне відтворення і економічне зростання. Типи і фактори економічного зростання. Характеристика основних джерел економічного зростання. Показники економічного зростання. Моделі економічного зростання.

Тема 17. Зовнішньоекономічні зв'язки.

Сутність світового господарства, його структура і суперечності. Глобалізація економіки. Характеристика стратегічних і традиційних міжнародних економічних зв'язків. Етапи розвитку світового господарства. Основні форми МЕВ. Платіжний баланс. Проблеми інтеграції України у світове господарство.

3. Рекомендована література

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. - М.: Наука, 1994.
2. Базилевич В.Д. Макроекономіка: Підручник. / В.Д.Базилевич, К.С.Базилевич, Л.О.Баластрик; За ред. В.Д.Базилевича. – 3-є вид. – К.: Знання, 2006.
3. Базилінська О.Я. Макроекономіка: Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
4. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Основи економічної теорії. – К.: Вища школа, 1995.
5. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С.М.Чистов, А.Е.Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. – К.: Вища школа, 2000.
6. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки. - К.: Вища школа, 2001.
7. Задоя А.А. Макроекономіка: Учебник. / А.А.Задоя, Ю.Е.Петруня. – К.: Знання, 2006.
8. Економічна теорія: політекономія / За ред. В.Д. Базилевича – К.: Вища школа, 2003.
9. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник /Г.Н.Климко та ін. – К.: Вища школа, 2002.
10. Основи економічної теорії: Підручник у 2-х книгах / За ред. Ю.В.Ніколенка. – К.: Либідь, 1998.
11. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001.
12. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2005.
13. Конспект лекцій з дисципліни «Основи економічної теорії і економічна теорія» для студентів 3 курсу денної форми навчання напряму підготовки 0709 (6.080101) «Геодезія, картографія та землеустрій». Укл.: С.І.Штефан – Х. ХНАМГ, 2009.
14. Методичні вказівки для самостійної роботи, практичних занять з дисципліни «Економічна теорія» (для студентів 3 курсу всіх форм навчання за напрямом підготовки 6.080101 «Геодезія, картографія та землеустрій»). Укл.: С.І.Штефан – Х. ХНАМГ, 2011.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання –
диференційний залік

5. Засоби діагностики успішності навчання – комплекти завдань поточного контролю за змістовими модулями, тематика контрольних робіт.

Навчальне видання

**Програма
вибіркової навчальної дисципліни**

«Економічна теорія»

підготовки бакалавр

напряму 6.080101 «Геодезія, картографія та землеустрій»

Розробник: ШТЕФАН Світлана Іванівна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: Ю. Ю. Конюшенко

План 2013, поз. 214 а

Підп. до друку 17.10.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,3

Зам. № 9421

Видавець і виготовлювач:

**Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002**

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.